

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย : กรณีศึกษาชุมชนซอยกำนัน

แมน 13 แขวงคลองบางพราน เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร*

People participation in solid waste management : A case study of Soi Kamnan

Maen 13 Community, Khlong Bang Phran Subdistrict, Bang Bon District, Bangkok

ชนุดม เกศอรุณสกุล**

Chanudom Ketarunsakul

6614832020@ruemail.ru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการมีส่วนร่วม ปัญหาอุปสรรค และแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย : กรณีศึกษาชุมชนซอยกำนันแมน 13 แขวงคลองบางพราน เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิจัยเอกสารและวิจัยภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 คน ผลการวิจัยพบว่ากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนมีดังต่อไปนี้ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การตัดสินใจส่วนใหญ่อยู่ที่คณะกรรมการชุมชน ทำให้ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานคณะกรรมการชุมชนมีบทบาททั้งในด้านการบริหารโครงการ การประสานโครงการ และการสนับสนุนโครงการ ในขณะที่ประชาชนมีส่วนร่วมเพียงการสนับสนุนโครงการ 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการมีส่วนร่วมของประชาชนในการทิ้งขยะลงถังทำให้ชุมชนมีสภาพแวดล้อมสะอาด ภาพลักษณ์ชุมชนดี ประชาชนมีสุขภาพกายและใจดี 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ชุมชนยังไม่มีประเมินผลโครงการกับสำนักงานเขต แต่คณะกรรมการชุมชนมีการจัดการประชุมภายในชุมชนทุกเดือน จากนั้นจึงนำข้อมูลรายงานสำนักงานเขต ปัญหาอุปสรรค มีดังนี้ 1) จำนวนถังขยะไม่พอ 2) ไม่มีการคัดแยกขยะ 3) รถยนต์จอดขวางทางเข้าออกรถเก็บขยะ และ 4) กลิ่นมูลแมว เพราะเลี้ยงแมวจรจัดจำนวนมาก แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมมีดังนี้ 1) เพิ่มจำนวนถังขยะแยกประเภท 2) สร้างพฤติกรรมคัดแยกขยะในระดับครัวเรือน 3) จัดระเบียบการจอดรถ และ 4) รณรงค์ให้เจ้าของสัตว์เลี้ยงลงทะเบียนสัตว์เลี้ยงในชุมชน

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม; ขยะมูลฝอย; ชุมชนซอยกำนันแมน 13

Keywords: Participation; solid waste; Soi Kamnan Maen 13 Community

*บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย : กรณีศึกษาชุมชนซอยกำนันแมน 13 แขวงคลองบางพราน เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร

**นักศึกษาลัทธิรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

บทนำ

ปี พ.ศ. 2567 ประเทศไทยมีขยะมูลฝอยรวมประมาณ 27.20 ล้านตัน หรือเฉลี่ย 74,529 ตันต่อวัน เมื่อเทียบกับจำนวนประชากรตามทะเบียนราษฎร ปี พ.ศ. 2567 จำนวน 64,953,661 คน สาเหตุที่ขยะเพิ่มขึ้นมาจากมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจ เช่น การยกเว้นค่าวีซ่าให้ 93 ประเทศ เป็นเวลา 60 วัน จึงส่งผลให้นักท่องเที่ยวต่างชาติเพิ่มขึ้น และมีการจ้างแรงงานต่างชาติเพื่อทดแทนแรงงานที่ขาดแคลน จึงส่งผลให้มีการผลิตและการบริโภคเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ พฤติกรรมการบริโภคของประชาชนที่มีการสั่งซื้อสินค้าและอาหารออนไลน์มากขึ้น ทำให้ขยะประเภทบรรจุภัณฑ์และพลาสติกใช้ครั้งเดียวเพิ่มขึ้นตามไปด้วย (กรมควบคุมมลพิษ, 2567, หน้า 4)

กรุงเทพมหานครเป็นเมืองหลวงที่มีประชากรมากที่สุดในประเทศไทย เป็นศูนย์กลางการปกครอง การศึกษา การคมนาคมขนส่ง การเงิน และความเจริญของประเทศ มีพื้นที่ทั้งหมด 1,568.737 ตารางกิโลเมตร มีประชากรตามทะเบียนราษฎรกว่า 6 ล้านคน โดยแบ่งเขตปกครองออกเป็น 173 แขวง 50 เขต (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2566, หน้า 11) สำนักงานเขตบางบอนมีพื้นที่ทั้งหมด 34.62 ตารางกิโลเมตร แบ่งออกเป็น 4 แขวง คือ แขวงบางบอนเหนือ แขวงบางบอนใต้ แขวงคลองบางบอน และแขวงคลองบางพราน (สำนักงานเขตบางบอน, 2568, หน้า 1) ซึ่ง 1 คน ผลิตขยะเฉลี่ย 1 กิโลกรัมต่อวัน ทำให้มีขยะ 99,072 ตันต่อวัน และส่งผลให้มีปริมาณขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ปัญหาขยะจึงเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบในวงกว้าง ทั้งต่อสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และสุขภาพของประชาชน ปัญหาดังกล่าวจึงเป็นประเด็นระดับชาติซึ่งได้มีการกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 258 ข.ด้านอื่นๆ (3) จัดให้มีระบบจัดการและกำจัดขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, 2560, หน้า 1-90) และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี หัวข้อย่อยที่ 4.1.5. “ส่งเสริมให้มีการลดขยะเป็นศูนย์ จัดการขยะแบบเบ็ดเสร็จยั่งยืน” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561, หน้า 55) ทั้งนี้ การจัดการขยะอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเฉพาะระดับชุมชนซึ่งเป็นหน่วยพื้นฐานของสังคม การที่ประชาชนมีความตระหนัก มีความเข้าใจและมีการลงมือปฏิบัติในการลด คัดแยก และการนำขยะกลับมาใช้ใหม่ จะเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญให้ระบบจัดการขยะมีประสิทธิภาพ ช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายจัดการขยะภาครัฐ จากประเด็นดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วม ปัญหาอุปสรรค และแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนชอยก้านันแม่น 13 กรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการวิจัย 2 วิธี ดังนี้

1. การวิจัยเอกสาร ผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูลจากวารสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ และข้อบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอย
2. การวิจัยภาคสนาม ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างด้วยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างที่จัดทำขึ้นซึ่งสอดคล้องตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยนำแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนของ Cohen & Uphoff มาใช้เป็นกรอบในการกำหนดข้อคำถาม และเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย โดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญและคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ซึ่งเป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยกำหนดคุณลักษณะของประชากรที่ต้องการศึกษา (วิโรจน์ ก่อสกุล, 2567, หน้า 47) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องแม่นยำ ซึ่งบุคคลผู้ให้สัมภาษณ์ประกอบด้วย 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้นำชุมชนซึ่งมีบทบาทในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน และกลุ่มประชาชน จากนั้นจึงนำข้อมูลทั้งหมดมาประมวลผล เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย และการอภิปรายผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยจำนวนรวม 7 คน ประกอบด้วย

1. กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 2 คน ประกอบด้วย ประธานชุมชนซอยก้านหมื่น 13 จำนวน 1 คน และ รองประธานชุมชนซอยก้านหมื่น 13 จำนวน 1 คน ซึ่งผู้ให้ข้อมูลในกลุ่มนี้เป็นผู้รับผิดชอบในการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของสมาชิกชุมชน และการให้ความร่วมมือเกี่ยวกับนโยบาย โครงการ แผนงานของ กรุงเทพมหานคร

2. กลุ่มประชาชน จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ตัวแทนประชากรที่อาศัยในชุมชนซอยก้านหมื่น 13

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้เก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์ที่จัดทำขึ้นเพื่อให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง มีการตั้งคำถามไว้ก่อนล่วงหน้า และการสัมภาษณ์จะทำการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล โดยจะสัมภาษณ์บุคคลที่กำหนดไว้แบบตัวต่อตัว ไม่มีบุคคลอื่นมาร่วมในการสัมภาษณ์ ทั้งนี้ ก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดวันนัดหมายสัมภาษณ์ โดยมีการแจ้งให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ทราบก่อนล่วงหน้าทุกครั้ง และในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้การจดบันทึกข้อมูลและบันทึกเสียงในการสัมภาษณ์ตามที่ได้ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้ให้ข้อมูลและอนุญาตให้บันทึกเทปนั้น โดยก่อนสัมภาษณ์จะขออนุญาตให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ในการจดบันทึกการสนทนาก่อนทุกครั้ง (วิโรจน์ ก่อสกุล, 2567, หน้า 53)

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ผลการวิจัย ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนซอยก้านหมื่น 13

ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง การเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย พ.ศ. 2544 ได้มีการกำหนดไว้อย่างชัดเจนเกี่ยวกับการจัดการขยะในข้อ 5 ห้ามมิให้ผู้ใดถ่าย เท ทิ้ง หรือทำให้มีขึ้นซึ่งสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยในที่หรือทางสาธารณะ นอกจากที่ที่กรุงเทพจัดไว้ให้ (กรุงเทพมหานคร, 2544, หน้า 7-11)

ผลการวิจัยพบว่า

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

1.1. การอภิปรายปัญหา

การมีส่วนร่วมในการอภิปรายปัญหาอยู่ที่คณะกรรมการชุมชน โดยเฉพาะประธานชุมชนและรองประธานชุมชน เช่น ปัญหาจำนวนถังขยะไม่เพียงพอ ปัญหาการจัดเก็บขยะช้า เนื่องจากมีรถจอดกีดขวางรถเก็บขยะ และปัญหาการไม่คัดแยกขยะภายในครัวเรือน เป็นต้น (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 1, 2568) ในขณะที่ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการอภิปรายปัญหา ตามข้อมูลที่ประชาชนให้ข้อมูลว่า ตอนนี้ชุมชนไม่มีปัญหาขยะ

มูลฝอย เนื่องจากประชาชนปฏิบัติตามกฎระเบียบของสำนักงานเขต จนเกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 4, 2568)

1.2. การลำดับความสำคัญของปัญหา

ปัญหาขยะภายในชุมชนลดลงจากปี พ.ศ. 2567 เนื่องจากประธานชุมชนดำเนินการจัดการแก้ไขแล้ว แต่มีปัญหาก็แตกต่างกันไป โดยประธานชุมชนให้ข้อมูลว่า ปัญหาการใช้พื้นที่สาธารณะตั้งสิ่งกีดขวาง ปัญหาการเลี้ยงสัตว์โดยไม่มีการควบคุม (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 1, 2568) ในขณะที่รองประธานชุมชนให้ข้อมูลว่า ปัญหารถยนต์ที่ขับด้วยความเร็วสูง (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 2, 2568) และประชาชนให้ข้อมูลว่า ปัญหาการไม่คัดแยกขยะก่อนทิ้ง (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 3, 2568) ปัญหากลิ่นมูลแมวจากบ้านที่เลี้ยงแมวจรจัดจำนวนมาก (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 4, 2568)

1.3. การกำหนดทางเลือกโครงการ

สำนักงานเขตบางบอนมีการประชาสัมพันธ์ให้แต่ละชุมชนเข้าร่วมโครงการชุมชนต้นแบบคัดแยกขยะตามความสมัครใจ แต่ชุมชนขอยกเว้น 13 ไม่ได้เข้าร่วมโครงการดังกล่าว เนื่องจากความไม่พร้อมและประชาชนต่างมีภาระหน้าที่ ชุมชนจึงไม่สามารถเข้าร่วมโครงการดังกล่าวได้ (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 1, 2568) อย่างไรก็ตาม ประธานชุมชนมีบทบาทหลักในการกำหนดแนวทางการจัดการขยะของชุมชน เช่น การกำหนดจุดทิ้งขยะกลางของชุมชน การกำหนดกติกาในการทิ้งขยะว่า ถึงขยะที่ตั่งไว้หน้าบ้านห้ามทิ้งจนล้นถึงรวมถึงการดำเนินการมาตรการกับประชาชนที่ไม่ให้ความร่วมมือ ในขณะที่ประชาชนจะปฏิบัติตามกฎระเบียบของสำนักงานเขตและกติกาที่ประธานชุมชนกำหนดไว้ (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 7, 2568)

2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

2.1. การเป็นผู้บริหารโครงการ

คณะกรรมการชุมชนเป็นผู้บริหารโครงการ โดยประธานชุมชนเป็นผู้กำหนดเงื่อนไขในการทิ้งขยะว่า ห้ามทิ้งขยะจนล้นถังและห้ามวางขยะไว้กับพื้นหรือห้ามวางไว้ข้างถังขยะ เพื่อป้องกันปัญหาขยะตกค้าง ส่งกลิ่นเหม็น หากพบว่าผู้ใดฝ่าฝืน ประธานชุมชนจะเริ่มจากการตักเตือนก่อน แต่ถ้ายังฝ่าฝืนอีกจึงดำเนินการเก็บถังขยะของบ้านหลังที่ฝ่าฝืนมาไว้ที่ส่วนกลาง หรือถ่ายภาพเพื่อแจ้งให้เจ้าหน้าที่ของสำนักงานเขตเข้ามาดำเนินการแทน (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 1, 2568) อย่างไรก็ตาม ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการเป็นผู้บริหารโครงการ

2.2. การเป็นผู้ประสานโครงการ

คณะกรรมการชุมชนเป็นผู้ประสานโครงการ โดยประธานชุมชนใช้โทรศัพท์ในการติดต่อสื่อสารกับสำนักงานเขต เพื่อแจ้งปัญหาและให้ได้รับการแก้ไขปัญหอย่างรวดเร็ว (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 1, 2568) อย่างไรก็ตาม ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการเป็นผู้ประสานโครงการ

2.3. การเป็นผู้สนับสนุนโครงการ

คณะกรรมการชุมชนเป็นผู้สนับสนุนโครงการ โดยประธานชุมชนมีการจัดหาวิทยากรมาอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการจัดการขยะและการสร้างมูลค่าให้กับขยะ เช่น การทำถังหมักชีวภาพ (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 1, 2568) นอกจากนี้ รองประธานชุมชนสร้างแรงจูงใจให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะ โดยการนำขยะหนึ่งชิ้นมาแลกเงินหนึ่งบาท (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 2, 2568) ประชาชนคนหนึ่งมีการให้ข้อมูลและแจ้งปัญหาต่าง ๆ ที่พบเจอเกี่ยวกับขยะมูลฝอยให้ประธานชุมชนทราบ (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 3, 2568) ในขณะที่ประชาชนอีกคนหนึ่งมีการให้อาหารและเครื่องดื่มแก่เจ้าหน้าที่ (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 4, 2568)

3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

3.1. ประโยชน์ด้านวัตถุ

จากการมีส่วนร่วมของประชาชนในการทิ้งขยะลงถัง ทำให้สภาพแวดล้อมของชุมชนสะอาดและเป็นระเบียบเรียบร้อย แม้ว่าพฤติกรรมการคัดแยกขยะก่อนทิ้งจะขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของแต่ละบุคคล

3.2. ประโยชน์ด้านสังคม

ทำให้เกิดภาพลักษณ์ของชุมชนดี เนื่องจากประชาชนในชุมชนมีการทิ้งขยะลงถังขยะที่สำนักงานเขตตั้งไว้ ส่งผลให้สภาพแวดล้อมในชุมชนมีความสะอาดและเป็นระเบียบเรียบร้อย ปราศจากกลิ่นเหม็นและสิ่งสกปรก

3.3. ประโยชน์ส่วนบุคคล

บ้านเรือนและบริเวณรอบบ้านสะอาด ไม่มีปัญหาเรื่องกลิ่นเหม็นจากขยะ และลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างกันในเรื่องจุดทิ้งขยะภายในชุมชน ส่งผลให้สุขภาพกายและสุขภาพใจของประชาชนดี เมื่อการทิ้งขยะเป็นที่เป็นทาง จะช่วยนิสัยที่ดีและจิตสำนึกในการดูแลความสะอาด

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

4.1. การประเมินแบบเป็นทางการ

ชุมชนซอยกำนันแมน 13 ไม่มีการประเมินผลเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยกับสำนักงานเขต เนื่องจากความไม่พร้อมและประชาชนต่างมีภาระหน้าที่ของตน จึงทำให้ชุมชนไม่สามารถเข้าร่วมโครงการชุมชนต้นแบบคัดแยกขยะ (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 1, 2568) และประชาชนก็ไม่เคยมีส่วนร่วมในการประเมินผลแบบเป็นทางการเช่นกัน

4.2. การประเมินแบบไม่เป็นทางการ

คณะกรรมการชุมชนและประชาชนมีการสื่อสารกันอย่างต่อเนื่องในลักษณะที่ไม่เป็นทางการ โดยการแจ้งปัญหาทางไลน์กลุ่ม อีกทั้ง ประธานชุมชนมีการลงพื้นที่ไปตามบ้านหลังต่าง ๆ เพื่อสอบถามถึงปัญหาและความต้องการ อีกทั้ง ยังมีการจัดการประชุมประจำเดือน เพื่อรับฟังปัญหาและความต้องการประชาชน จากนั้นจึงรวบรวมและนำเสนอข้อมูลให้สำนักงานเขตทราบ เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 1, 2568) ในขณะเดียวกัน ประชาชนให้ข้อมูลว่า มีการแจ้งปัญหาและความคิดเห็นผ่านทางไลน์กลุ่ม เช่น ปัญหาถังขยะน้อย หรือข้อเสนอเกี่ยวกับถังแยกขยะ (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 3, 2568)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนซอยกำนันแมน 13 ผลการวิจัยพบว่า

1. จำนวนถังขยะไม่เพียงพอ โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีประชากรหนาแน่น ทำให้เกิดปัญหาขยะล้นถัง และปัญหาขยะตกค้าง
2. การไม่คัดแยกขยะ เนื่องจากจำนวนถังขยะแยกประเภทไม่เพียงพอ ทำให้ประชาชนทิ้งขยะรวมกันทุกประเภทในถุงเดียวกัน เมื่อขยะเกิดการปนเปื้อน จึงไม่สามารถนำกลับไปรีไซเคิลได้
3. ข้อจำกัดด้านพื้นที่ เนื่องจากมีรถจอดกีดขวางทางเข้าออกรถเก็บขยะ ทำให้รถเก็บขยะไม่สามารถเข้าถึงจุดเก็บขยะได้ตามกำหนดเวลา ทำให้เกิดปัญหาขยะตกค้าง
4. การเลี้ยงแมวจรจัดจำนวนมาก โดยไม่มีการดูแลอย่างเหมาะสม ทำให้เกิดปัญหาด้านความสะอาดและกลิ่นไม่พึงประสงค์

5. ขาดการประเมินผลอย่างเป็นทางการ ทำให้ชุมชนขาดการติดตาม ตรวจสอบ และปรับปรุงแผนการดำเนินงานที่เหมาะสม

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนชอยก้านันแมน 13 ผลการวิจัยพบว่า

1. เพิ่มจำนวนถังขยะประเภทต่าง ๆ ให้เพียงพอต่อพื้นที่ภายในชุมชน เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนที่มีการคัดแยกขยะตามประเภทชนิดต่าง ๆ และลดปัญหาการทิ้งขยะรวมกันทุกประเภท
2. ส่งเสริมการคัดแยกขยะในครัวเรือนด้วยกิจกรรมสนุก เพื่อดึงดูดการมีส่วนร่วม และจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าใจวิธีคัดแยกที่ถูกต้องและผลกระทบจากการจัดการขยะไม่เหมาะสม
3. จัดระเบียบการจอดรถ โดยขอความร่วมมือประชาชนไม่จอดรถกีดขวางทางรถเก็บขยะ และร่วมกันกำหนดระเบียบการจอดรถในพื้นที่ เพื่อป้องกันปัญหาที่กีดขวางทางเข้าออกของรถเก็บขยะและปัญหาขยะตกค้าง
4. กำหนดแนวทางการดูแลสัตว์เลื้อย โดยการประชาสัมพันธ์ให้เจ้าของสัตว์เลื้อยร่วมกันลงทะเบียนสัตว์เลื้อย เพื่อส่งเสริมให้เจ้าของสัตว์เลื้อยมีความรับผิดชอบมากขึ้น
5. มีการติดตามและประเมินผลแบบเป็นทางการร่วมกับสำนักงานเขต โดยการประเมินเป็นรายเดือน พร้อมกำหนดตัวชี้วัด เช่น ปริมาณขยะที่ลดลงคิดเป็นร้อยละ แต่ละครัวเรือนมีการคัดแยกขยะเพิ่มขึ้นร้อยละ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนชอยก้านันแมน 13 มีประเด็นในการนำมาอภิปรายดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

1.1. การอภิปรายปัญหา

การมีส่วนร่วมในการอภิปรายปัญหาอยู่ที่คณะกรรมการชุมชน โดยเฉพาะประธานชุมชนและรองประธานชุมชน เช่น ปัญหาจำนวนถังขยะไม่เพียงพอ ปัญหาการจัดเก็บขยะช้า เนื่องจากมีรถจอดกีดขวางรถเก็บขยะ และปัญหาการไม่คัดแยกขยะภายในครัวเรือน เป็นต้น ในขณะที่ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการอภิปรายปัญหา สอดคล้องกับงานวิจัยของ วีรวัฒน์ จันทักษ์ (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชน ผู้นำท้องที่และอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนเขตเทศบาลตำบลบางลึก อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร พบว่า คณะกรรมการชุมชนมีการร่วมตัดสินใจมาก

1.2. การลำดับความสำคัญของปัญหา

ปัญหาขยะภายในชุมชนลดลงจากปี พ.ศ. 2567 เนื่องจากประธานชุมชนดำเนินการจัดการแก้ไขแล้ว แต่มีปัญหาที่แตกต่างกันไป โดยปัญหาในชุมชน ประกอบด้วย ปัญหาการใช้พื้นที่สาธารณะตั้งสิ่งกีดขวาง ปัญหารถยนต์ที่ขับด้วยความเร็วสูง ปัญหากลิ่นมูลแมวจากบ้านที่เลี้ยงแมวจรจัดจำนวนมาก และปัญหาการไม่คัดแยกขยะก่อนทิ้ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระวุฒ พลวรธิปิโย (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของชุมชนยายชา อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม พบว่า ปัญหาขยะพบเห็นได้ทั่วชุมชน เนื่องจากขาดการคัดแยกขยะจากครัวเรือน มีการรวมกัน ทำให้ปริมาณขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้นและกำจัดยาก

1.3. การกำหนดทางเลือกโครงการ

สำนักงานเขตบางบอนมีการประชาสัมพันธ์ให้แต่ละชุมชนเข้าร่วมโครงการชุมชนต้นแบบคัดแยกขยะตามความสมัครใจ แต่ชุมชนซอยก้านมัน 13 ไม่ได้เข้าร่วมโครงการดังกล่าว เนื่องจากความไม่พร้อมและประชาชนต่างมีภาระหน้าที่ ชุมชนจึงไม่สามารถเข้าร่วมโครงการดังกล่าวได้ อย่างไรก็ตาม ประธานชุมชนมีบทบาทหลักในการกำหนดแนวทางการจัดการขยะของชุมชน เช่น การกำหนดจุดทิ้งขยะกลางของชุมชน การกำหนดกติกาในการทิ้งขยะว่า ถึงขยะที่ตุงไว้หน้าบ้านห้ามทิ้งจนล้นถัง รวมถึงการดำเนินการมาตรการกับประชาชนที่ไม่ให้ความร่วมมือ ในขณะที่ประชาชนจะปฏิบัติตามกฎระเบียบของสำนักงานเขตและกติกาที่ประธานชุมชนกำหนดไว้ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการดำเนินการในลักษณะจากบนลงล่าง (Top-down) กล่าวคือ ประธานชุมชนและคณะกรรมการชุมชนจะทำหน้าที่เป็นตัวกลางประสานระหว่างสำนักงานเขตบางบอนและประชาชนในชุมชนซอยก้านมัน 13 โดยประธานชุมชนจะคอยกำกับดูแลประชาชนให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบที่สำนักงานเขตบางบอนประกาศบังคับใช้ เป็นไปตามแนวทางการนำนโยบายไปปฏิบัติของ Yavaprabhas and Whangmahaporn (2012, หน้า 11 อ้างถึงใน สุปราณี ธรรมพิทักษ์, 2561, หน้า 505-510) อธิบายว่า แนวคิดการนำนโยบายไปปฏิบัติ ประกอบด้วย แนวคิดการนำนโยบายไปปฏิบัติจากบนลงล่าง (Top Down) หมายถึง การที่ส่วนราชการเป็นผู้ดำเนินการ โดยประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

2.1. การเป็นผู้บริหารโครงการ

คณะกรรมการชุมชนเป็นผู้บริหารโครงการ โดยประธานชุมชนเป็นผู้กำหนดเงื่อนไขในการทิ้งขยะว่า ห้ามทิ้งขยะจนล้นถังและห้ามวางขยะไว้กับพื้นหรือห้ามวางไว้ข้างถังขยะ เพื่อป้องกันปัญหาขยะตกค้าง ส่งกลิ่นเหม็น และเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของสัตว์พาหะนำโรค เช่น หนู แมลงวัน หรือสุนัขจรจัด เป็นต้น ทั้งนี้ หากพบว่าผู้ใดฝ่าฝืน ประธานชุมชนจะเริ่มจากการเตือนก่อน แต่ถ้ายังฝ่าฝืนอีกจึงดำเนินการเก็บถังขยะของบ้านหลังที่ฝ่าฝืนมาไว้ที่ส่วนกลาง หรือถ่ายภาพเพื่อแจ้งให้เจ้าหน้าที่ของสำนักงานเขตเข้ามาดำเนินการแทน อย่างไรก็ตาม ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการเป็นผู้บริหารโครงการ หากพิจารณาที่รูปแบบการดำเนินการแล้ว คล้ายกับแนวคิดแบบล่างขึ้นบน (Bottom-up) แต่ในทางปฏิบัติดำเนินการในลักษณะจากบนลงล่าง (Top-down) กล่าวคือ ประชาชนให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามกฎระเบียบที่สำนักงานเขตบางบอนกำหนดไว้ เป็นไปตามแนวคิดกระบวนการนโยบายสาธารณะของ Robert Eyestone (อ้างถึงใน วิธนา พิงวิวัฒน์กุล, 2567, หน้า 25-26) อธิบายว่า การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในระดับรากแก้ว (Bottom up) ทำได้ยากมาก ภายใต้กรอบของเวลาและทรัพยากรในการดำเนินงาน และประชาชนส่วนใหญ่ขาดความรู้ ความเข้าใจในประเด็นนโยบายตามหลักวิชา ประชาชนรับรู้แค่ปัญหาและต้องการให้แก้ปัญหาให้มากกว่าที่จะมาพัฒนากระบวนการเรียนรู้จากระดับล่างขึ้นไป

2.2. การเป็นผู้ประสานโครงการ

คณะกรรมการชุมชนเป็นผู้ประสานโครงการ โดยประธานชุมชนใช้โทรศัพท์ในการติดต่อสื่อสารกับสำนักงานเขต เพื่อแจ้งปัญหาและให้ได้รับการแก้ไขปัญหาย่างรวดเร็ว ในขณะที่ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการเป็นผู้ประสานโครงการ ซึ่งบทบาทของประธานชุมชนสะท้อนให้เห็นถึงการเป็นผู้แทนของประชาชนในชุมชนและเป็นตัวกลางประสานระหว่างประชาชนกับหน่วยงานภาครัฐ เป็นไปตามแนวคิดการกระจายอำนาจของ โกวิท พงงาม (2554, หน้า 13 อ้างถึงใน ภิรมย์พร ไชยยนต์, 2557, หน้า 8) อธิบายว่า การกระจาย

อำนาจการปกครอง คือ การที่ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการบริหารและปกครองตนเอง สามารถร่วมตัดสินใจแก้ไขปัญหาชุมชน ซึ่งกระทำผ่านตัวแทนของประชาชน

2.3. การเป็นผู้สนับสนุนโครงการ

คณะกรรมการชุมชนเป็นผู้สนับสนุนโครงการ โดยประธานชุมชนมีการจัดหาวิทยากรมาอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการจัดการขยะและการสร้างมูลค่าให้กับขยะ เช่น การทำถังหมักชีวภาพโลก นอกจากนี้ รองประธานชุมชนสร้างแรงจูงใจให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะ โดยการนำขยะหนึ่งชิ้นมาแลกเงินหนึ่งบาท ในขณะที่ประชาชนมีการให้ข้อมูลและแจ้งปัญหาต่าง ๆ ที่พบเจอเกี่ยวกับขยะมูลฝอยให้ประธานชุมชนทราบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญ์ณวัณฐ์ วชิรหัตถพงษ์ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยของคนในชุมชนเขตชุมชนเทศบาลเมืองบ้านบึง จังหวัดชลบุรี พบว่า ควรส่งเสริมให้เด็กรู้จักแยกขยะ โดยเราจะต้องปลูกฝังตั้งแต่เด็กเล็ก ให้เด็กรู้ว่าขยะใดเป็นขยะมูลฝอย ขยะแบบใดควรจัดการแบบใด

3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

3.1. ประโยชน์ด้านวัตถุ

จากการมีส่วนร่วมของประชาชนในการทิ้งขยะลงถัง ทำให้สภาพแวดล้อมของชุมชนสะอาดและเป็นระเบียบเรียบร้อย แม้ว่าพฤติกรรมคัดแยกขยะก่อนทิ้งจะขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของแต่ละบุคคล สอดคล้องกับงานวิจัยของ จรรยา ปานพรม (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยของครัวเรือน : เทศบาลตำบลคลองจิก อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า การคัดแยกขยะก่อนทิ้งและนำขยะกลับมาใช้ใหม่ จะทำให้ชุมชนลดปัญหาสิ่งแวดล้อม บ้านเมืองสะอาด เป็นระเบียบและเป็นสังคมที่น่าอยู่

3.2. ประโยชน์ด้านสังคม

ทำให้ชุมชนเกิดภาพลักษณ์ดี เนื่องจากประชาชนมีการทิ้งขยะลงถังขยะที่สำนักงานเขตตั้งไว้ ส่งผลให้สภาพแวดล้อมในชุมชนมีความสะอาดและเป็นระเบียบเรียบร้อย ปราศจากกลิ่นเหม็นและสิ่งสกปรก สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรชัย ทรัพย์ทวีคุณ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของศูนย์รีไซเคิลขยะชุมชนพบสุข ตำบลบางตลาด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี พบว่า ถนนภายในหมู่บ้านสะอาด ซึ่งศูนย์รีไซเคิลขยะชุมชนพบสุขก็ทำหน้าที่เก็บขนขยะเปียกออกจากชุมชนทำให้ชุมชนได้รับประโยชน์จากการมีสิ่งแวดล้อม ทางเท้าและถนนภายในหมู่บ้านที่ปราศจากขยะมูลฝอยที่ส่งกลิ่นเหม็น

3.3. ประโยชน์ส่วนบุคคล

บ้านเรือนและบริเวณรอบบ้านสะอาด ไม่มีปัญหาเรื่องกลิ่นเหม็นจากขยะ และลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างกันในเรื่องจุดทิ้งขยะภายในชุมชน ส่งผลให้สุขภาพกายและสุขภาพใจของประชาชนดี ทั้งนี้ การปลูกฝังจิตสำนึกในการคัดแยกขยะให้แก่ประชาชนเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้ประชาชนรับรู้ถึงผลกระทบจากการไม่คัดแยกขยะ เช่น ปัญหากลิ่นเหม็น การแพร่ระบาดของสัตว์พาหะนำโรค และการปนเปื้อนเชื้อโรคในแหล่งน้ำ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นพพล อินทรีย์, ธีรพล เขียวเหลือง และกัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์ (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง กระบวนการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างยั่งยืน พบว่า การไม่คัดแยกขยะทำให้เกิดการเสื่อมต่อสุขภาพ ถ้าขาดการจัดการที่เหมาะสมย่อมก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน เช่น โรคทางเดินอาหารที่เกิดจากเชื้อแบคทีเรียที่มีแมลงวันเป็นพาหะ และการกำจัดที่ดียังช่วยให้ชุมชนเกิดความสวยงาม มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย อันส่งผลถึงความเจริญและวัฒนธรรมของชุมชน

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

4.1. การประเมินแบบเป็นทางการ

ชุมชนซอยกำนันแมน 13 ไม่มีการประเมินผลเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยกับสำนักงานเขต เนื่องจากความไม่พร้อมและประชาชนต่างมีภาระหน้าที่ของตน จึงทำให้ชุมชนไม่สามารถเข้าร่วมโครงการชุมชนต้นแบบคัดแยกขยะ และประชาชนก็ไม่เคยมีส่วนร่วมในการประเมินผลแบบเป็นทางการเช่นกัน เป็นไปตามแนวคิดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนของ Cohen & Uphoff (1980, หน้า 213-235 อ้างถึงใน นพพล อินทรีย์, ธีรพล เขียวเหลือง และ กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์, 2565, หน้า 480-493) อธิบายว่า การมีส่วนร่วมในการประเมินผลเป็นการค้นหาข้อดีและข้อบกพร่อง เพื่อหาแนวทางแก้ไขการทำงานให้มีประสิทธิภาพต่อไป แต่การมีส่วนร่วมในขั้นนี้ส่วนใหญ่บทบาทดังกล่าวจะเป็นของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ บางกรณีแม้แต่เจ้าหน้าที่เองยังไม่มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนดังกล่าว

4.2. การประเมินแบบไม่เป็นทางการ

คณะกรรมการชุมชนและประชาชนมีการสื่อสารกันอย่างต่อเนื่องในลักษณะที่ไม่เป็นทางการ โดยการแจ้งปัญหาทางไลน์กลุ่ม อีกทั้ง ประธานชุมชนมีการลงพื้นที่ไปตามบ้านหลังต่าง ๆ เพื่อสอบถามถึงปัญหาและความต้องการ อีกทั้ง ยังมีการจัดการประชุมประจำเดือน เพื่อรับฟังปัญหาและความต้องการประชาชน จากนั้นจึงรวบรวมและนำเสนอข้อมูลให้สำนักงานเขตทราบ เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ พงศ์เพชร พรหมงาม (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทของคณะกรรมการชุมชนกับการพัฒนาชุมชน: กรณีศึกษา ชุมชนในพื้นที่ ของสำนักงานเขตคลองเตย พบว่า คณะกรรมการชุมชนเป็นตัวแทนและกระบอกเสียงให้กับคนในชุมชน ซึ่งทำหน้าที่รับฟังปัญหาและความต้องการของคนในชุมชน เพื่อเสนอแนะและหาแนวทางร่วมกับเจ้าหน้าที่ ให้ได้มาซึ่งการพัฒนาชุมชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดี

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนซอยกำนันแมน 13 มีประเด็นในการนำมาอภิปรายดังนี้

ปัญหาขยะมูลฝอยของชุมชนในปัจจุบันมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากประชาชนในชุมชนให้ความร่วมมือในการทิ้งขยะลงถังขยะ อย่างไรก็ตาม ประชาชนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมไม่คัดแยกขยะ มักทิ้งรวมกันในถุงเดียว เนื่องจากจำนวนถังขยะไม่เพียงพอ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระวสุพล วชิรปิโย (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของชุมชนยายชา อำเภอสามปราชญ์ จังหวัดนครปฐม พบว่า ปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชนพบเห็นได้ทั่วทั้งชุมชน เนื่องจากขาดการคัดแยกขยะจากครัวเรือน มีการรวมกันทำให้ปริมาณขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้นและกำจัดยาก

ปัญหาประชาชนบางส่วนจอดรถกีดขวางทางเข้าออกของรถเก็บขยะ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการจัดเก็บของเจ้าหน้าที่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เจษฎา สงวนจิตต์ (2568) ได้ทำการวิจัยเรื่อง กระบวนการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วม : กรณีศึกษาชุมชนศิริสุข แขวงดอนเมือง เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร พบว่า ประชาชนไม่มีจิตสำนึกในการคัดแยกขยะครัวเรือนก่อนทิ้งและยังมีปัญหารถยนต์จอดขวางจุดตั้งวางรับขยะมูลฝอย

ปัญหาขาดการประเมินผลอย่างเป็นทางการ ส่งผลให้ชุมชนขาดการติดตาม ตรวจสอบ และปรับปรุงแผนการดำเนินงานที่เหมาะสม เป็นไปตามแนวคิดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนของ Cohen & Uphoff (1980, หน้า 213-235 อ้างถึงใน นพพล อินทรีย์, ธีรพล เขียวเหลือง และ กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์, 2565, หน้า 480-493) อธิบายว่า การมีส่วนร่วมในการประเมินผลเป็นการค้นหาข้อดีและข้อบกพร่อง เพื่อหา

แนวทางแก้ไขการทำงานให้มีประสิทธิภาพต่อไป แต่การมีส่วนร่วมในขั้นนี้ส่วนใหญ่บทบาทดังกล่าวจะเป็นของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ บางกรณีแม้แต่เจ้าหน้าที่เองยังไม่มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนดังกล่าว

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนชอยก้านั้นแมน 13 มีประเด็นในการนำมาอภิปรายดังนี้

เพิ่มจำนวนถังขยะแยกประเภท ให้เพียงพอต่อพื้นที่ภายในชุมชน และควรตั้งถังขยะให้อยู่ไม่ห่างไกลกันมาก เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนที่มีการคัดแยกขยะตามประเภทชนิดต่าง ๆ และลดปัญหาการทิ้งขยะรวมกันทุกประเภท สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญ์ณวัณฐ์ วชิรหัตถพงศ์ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยของคนในชุมชนเขตชุมชนเทศบาลเมืองบ้านบึง จังหวัดชลบุรี พบว่า ข้อเสนอแนะในด้านปัญหาที่ยากให้แก้ไข คือ ถังขยะควรมีเพิ่มเติมให้ เนื่องจากประชากรเยอะ

ปลูกฝังจิตสำนึกในการคัดแยกขยะให้แก่ประชาชนในชุมชน ให้รับรู้ถึงผลกระทบจากการไม่คัดแยกขยะ เช่น หากขยะรวมกันจะทำให้เกิดปัญหากลิ่นเหม็น ปัญหาการแพร่ระบาดของสัตว์พาหะนำโรค ปัญหาการปนเปื้อนเชื้อโรคในแหล่งน้ำ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นพพล อินทรีย์, ธีรพล เขียวเหลือง และ กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์ (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง กระบวนการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างยั่งยืน พบว่า การไม่คัดแยกขยะทำให้เกิดการเสี่ยงต่อสุขภาพ ถ้าขาดการจัดการที่เหมาะสมย่อมก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน เช่น โรคทางเดินอาหารที่เกิดจากเชื้อแบคทีเรียที่มีแมลงวันเป็นพาหะ และการกำจัดที่ทิ้งจะช่วยให้ชุมชนเกิดความสวยงาม มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย อันส่งผลถึงความเจริญและวัฒนธรรมของชุมชน

จัดระเบียบการจอดรถในชุมชนใหม่ โดยการขอความร่วมมือให้ประชาชนไม่จอดรถในบริเวณที่รถเก็บขยะเข้าออกและอาจแต่งตั้งตัวแทนประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณแยกนั้น ๆ มาร่วมกันกำหนดระเบียบการจอดรถในพื้นที่ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาการกีดขวางทางเข้าออกของรถเก็บขยะและปัญหาขยะตกค้าง

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมากขึ้น เนื่องจากปัจจุบันประชาชนในชุมชนชอยก้านั้นแมน 13 ยังไม่มีส่วนร่วมในการวางแผนและการกำหนดแนวทางการจัดการขยะ จึงควรเปิดพื้นที่ให้ผู้คนได้แสดงความคิดเห็น เช่น การจัดเวทีประชาคมย่อยในอพาร์ทเมนต์ เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิด วางแผน และแสดงความคิดเห็นอย่างทั่วถึง ซึ่งจะช่วยสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของโครงการมากขึ้น
2. เพิ่มจำนวนถังขยะให้เพียงพอกับชุมชน และระยะห่างระหว่างถังขยะกับบ้านเรือนไม่ควรอยู่ห่างไกลกันมาก เพื่ออำนวยความสะดวกในการทิ้งและการคัดแยกขยะ ซึ่งการตั้งถังขยะในตำแหน่งที่เข้าถึงง่ายจะช่วยส่งเสริมให้ประชาชนคัดแยกขยะมากขึ้น
3. ปลูกฝังการคัดแยกขยะตั้งแต่วัยเด็ก จากการสัมภาษณ์พบว่า การมีส่วนร่วมของเยาวชนมาจากการกระตุ้นของผู้ใหญ่ เช่น การแลกขยะเป็นเงิน จึงควรพัฒนาแนวทางการส่งเสริมที่ทำให้เกิดความต่อเนื่องมากขึ้น เช่น การจัดกิจกรรมรีไซเคิลเพื่อสร้างงานประดิษฐ์ และการจัดประกวดบ้านสะอาด เป็นต้น
4. สร้างแรงจูงใจให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะ โดยการเปลี่ยนแนวคิดจากหน้าที่ที่ต้องทำสู่ กิจกรรมที่คนในชุมชนอยากทำผ่านการให้รางวัล เพื่อเพิ่มแรงจูงใจให้แก่ครัวเรือนที่คัดแยกขยะสม่ำเสมอ

5. ใช้ช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายเพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มเข้าถึงได้ แม้ชุมชนจะมีการใช้ไลน์ กลุ่ม แต่อาจมีประชากรบางกลุ่มที่เข้าไม่ถึงข้อมูลข่าวสาร เช่น ผู้สูงอายุ จึงควรใช้รูปแบบการสื่อสารแบบผสมผสาน เช่น การแจกใบปลิวประชาสัมพันธ์และการปิดประกาศ เพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างทั่วถึง

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมมลพิษ. (2567). รายงานสถานการณ์สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยชุมชนของประเทศไทย ประจำปี 2567. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- กัญญ์ณวัฏฐ์ วชิรหัตถพงศ์. (2560). การมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยของคนในชุมชนเขตชุมชนเทศบาลเมืองบ้านบึง จังหวัดชลบุรี. งานนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา. กรุงเทพมหานคร. (2544). ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง การเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย พ.ศ.2544. (ประกาศลงวันที่ 11 มีนาคม 2544). กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- จรรยา ปานพรม. (2554). การมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยของครัวเรือน : เทศบาลตำบลคลองจิก อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. การค้นคว้าอิสระหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- เจษฎา สงวนจิตต์. (2568). กระบวนการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วม : กรณีศึกษาชุมชนศิริสุข แขวงดอนเมือง เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นพพล อินทรีย์, ธีรพล เขียวเหลือง และกัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์. (2565). กระบวนการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างยั่งยืน. Journal of Modern Learning Development, 7(11), 480-493.
- พงศ์เพชร พรหมงาม. (2563). บทบาทของคณะกรรมการชุมชนกับการพัฒนาชุมชน: กรณีศึกษา ชุมชนในพื้นที่ของสำนักงานเขตคลองเตย. การค้นคว้าอิสระหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พรชัย ทรัพย์ทวีสิน. (2560). กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของศูนย์รีไซเคิลขยะชุมชนพบสุข ตำบลบางตลาด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. สารนิพนธ์พัฒนาชุมชนมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระวสุพล วชิรปิโย. (2564). รูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของชุมชนยายชาอำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ภิรมย์พร ไชยยนต์. (2557). การกระจายอำนาจการปกครองท้องถิ่น: ศึกษากรณีการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในระดับจังหวัด. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560, เมษายน 6). ราชกิจจานุเบกษา, 134(40 ก), 1-90.
- วิโรจน์ ก่อสกุล. (2567). เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการวิชาการแบบวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.
- วิณา พิงวิวัฒน์นิกุล. (2567). เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการกำหนดและการวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.

วีรวัฒน์ จันทักษ์. (2558). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชน ผู้นำท้องที่และอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนเขตเทศบาลตำบลบางลี่ อำเภอมือง จังหวัดชุมพร.

สารนิพนธ์พัฒนาชุมชนมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สำนักงานเขตบางบอน. (2568). แผนปฏิบัติการประจำปี พ.ศ.2568 สำนักงานเขตบางบอน.

กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561- 2580.

กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2566). ข้อมูลสถิติกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2566. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.

สุปราณี ธรรมพิทักษ์. (2561). มุมมองเชิงทฤษฎีของการนํานโยบายไปปฏิบัติ. วารสารรมยสาร, 16(2), 501-518.

สัมภาษณ์ส่วนบุคคล

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 1. (2568). ประธานชุมชนซอยก้านน้มน 13. สัมภาษณ์. กรกฎาคม, 1.

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 2. (2568). รองประธานชุมชนซอยก้านน้มน 13. สัมภาษณ์. กรกฎาคม, 1.

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 3. (2568). ประชาชนในชุมชนซอยก้านน้มน 13 คนที่ 1. สัมภาษณ์. กรกฎาคม, 1.

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 4. (2568). ประชาชนในชุมชนซอยก้านน้มน 13 คนที่ 2. สัมภาษณ์. กรกฎาคม, 1.

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 5. (2568). ประชาชนในชุมชนซอยก้านน้มน 13 คนที่ 3. สัมภาษณ์. กรกฎาคม, 1.

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 6. (2568). ประชาชนในชุมชนซอยก้านน้มน 13 คนที่ 4. สัมภาษณ์. กรกฎาคม, 1.

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 7. (2568). ประชาชนในชุมชนซอยก้านน้มน 13 คนที่ 5. สัมภาษณ์. กรกฎาคม, 1.